

Studiedag, Leuven, 10 november 2008

'Missionair Kerk worden – naar levende catechetische gemeenschappen'

Catechese in en vanuit de gemeenschap Marc Peersman - CCV bisdom Gent

1. Onze catechesepraktijk heeft nood aan een grondige perspectiefwissel. Op vele terreinen. Nood aan loslaten van opvattingen en zienswijzen die we altijd gewoon zijn geweest, om nieuwe visies en uitgangspunten te adopteren. Ik wil er hier één aanraken, met name de nood aan inbedding van de catechese in het leven van de Kerk zelf.

2. De catechese mag geen apart pastoraal domein zijn, geen particulier activiteitje dat kan worden uitbesteed, maar is een verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerkgemeenschap zelf en van al haar leden. Het is niet de expertise van enkele specialisten, maar het leven van de kerkgemeenschap zelf, die de allereerste bron en bedding is (of zou moeten zijn) van geloofsgroei en catechese. Catechisten hebben in deze samen gedragen verantwoordelijkheid zeker een eigen en ondersteunende inbreng, maar in feite zijn alle gedoopten én bestemmeling én drager van verkondiging en initiatie. Daarom is catechese een zaak van de hele gemeenschap en mag ze niet van het leven van die gemeenschap worden geïsoleerd.

3. Toch is dat vaak wat we nu doen. De catechese is uitbesteed aan enkelingen en de inbedding in de gemeenschap blijft zwak. Het bewustzijn van de hele parochie als catechetische, onthalende en initiërende gemeenschap is niet sterk aanwezig. 'We vinden geen catechisten meer', is de veelgehoorde klacht. Maar als je gaat kijken welk profiel men precies voor ogen heeft, hoeft dat niet eens te verwonderen. Men zoekt kennis-experten of leraars, geen geloofsgetuigen of 'gidsen' namens en in de gemeenschap.

4. De uitdaging bestaat erin om meer ingebed te werken: vanuit de hele gemeenschap die onthaalt en helpt ingroeien. Zodat initiatie niet louter het werk is van experts, maar een gemeenschappelijk gedragen gebeuren. Zo kan er naar gestreefd worden om:

- catechesewerkingen meer zichtbaar in de gemeenschap binnen te brengen...
- of om catechese meer op te vatten als het ontmoeten en leren kennen van christenen en gemeenschap...
- of om doopsel en eerste communie, waarom zelfs het huwelijk niet, te integreren in de eucharistieviering op zondag (bepaal een aantal zondagen waarop dat kan)...
- of om voor elk doop-, eerste communie- of vormselgezin een parochiaan te zoeken die als hun *geloofsvriend* wil fungeren: niet als catechist, maar als onthalende en begeleidende christen namens de gemeenschap...
- of om catechetische ontmoetingen meer aan de zondagsviering en het samenkomen van de gemeenschap rond Woord en Tafel te koppelen...

5. Bij die laatste mogelijkheid doe ik een suggestie die al op een aantal plaatsen wordt toegepast, met een mooi resultaat tot gevolg. Misschien kan ze inspireren. Waarom niet in een kerkgebouw op regelmatige tijdstippen een catechetische ontmoeting organiseren op zaterdagmiddag of zondagmorgen? Iedereen is welkom. Zo'n samenkomst begint met een woordliturgie (of met de Woorddienst als eerste deel van de eucharistie), waarbij het evangelie van de zondag centraal staat. Vervolgens gaan de aanwezigen, eventueel per leeftijd of vanuit gemeenschappelijke interesses, in groepjes zitten en treden ze in gesprek met elkaar vanuit een van de Schriftlezingen van die zondag. Bijbel en leven worden samen gelegd.

Enkele van die groepjes, bijvoorbeeld de aanwezige kinderen, kunnen ook taken op zich nemen ter voorbereiding van de eucharistieviering die volgt. De liederen kunnen ingeoefend worden, de vieringsruimte kan in gereedheid worden gebracht, er kan aandacht zijn voor de diaconale zorg in de gemeenschap... Daarna volgt dan de viering van de eucharistie (of gaat de viering verder met de dienst van de Tafel). De catechetische ontmoeting en de eucharistieviering kunnen nadien uitmonden in een feestelijk gebeuren met een gemeenschappelijke maaltijd.

6. Zo'n ontmoeting concretiseert de oriëntaties die in de brochure *Volwassen worden in geloof* werden aangereikt:

- De catechese gebeurt over de generaties heen: ze is intergenerationeel.
- Het Schriftwoord staat centraal.
- Ze is verbonden met het gemeenschapsleven, in bijzonder met de liturgie en de sacramenten.
- Er is ruimte voor gesprek en ontmoeting.
- De catechese is gemeenschapsopbouwend.

7. In elk geval vertrekt zo'n aanpak vanuit een nieuwe zienswijze, namelijk dat een goede catechetische pastoraal alle gelovigen op het oog heeft, temidden van de hele Kerk. En dat de catechese zich daarom niet kan (blijven) beperken tot aparte doelgroepen. Catechese is niet gebonden aan een bepaalde leeftijd, of aan de opvoeding, maar ze is het voedsel voor elke dag, voor elke leeftijd, voor iedereen. Groeien in geloof is op elke leeftijd nodig. Vandaar het belang van initiatieven die kinderen én ouders samen aanspreken, en die de hele familie bij eerste communie- of vormselcatechese betrekken (altijd samen in liturgie, thuisopdrachten of geloofskoffertje meegeven, initiatieven als vormsel en communie- 'tocht'...).

8. Maar ingroeien in geloof is ook permanent nodig, en niet alleen bij een bijzonder levensmoment of als voorbereiding op een sacrament. *"Juist daarom is het goed onze traditionele sacramentenpastoraal te herdenken binnen het geheel van een bredere catechetische aanpak"* (*Volwassen worden in geloof*, nr. 120).

Dat betekent niet dat verkondiging en catechese ter gelegenheid van doop, eerste communie, vormsel of huwelijk niet meer belangrijk zijn. Het is juist goed dat er op die momenten van contact een catechetisch aanbod is. Maar waarom moet dat aanbod een geïsoleerd en afgescheiden traject zijn voor één aparte (leeftijds)groep? Kan men niet beter aansluiten bij een permanent aanbod van onthaal, initiatie en catechese dat vanuit, in en met de hele gemeenschap wordt doorlopen? En zou één zulk aanbod, waar alle groepen samen aan deelnemen, niet volstaan? Met andere woorden: zou het niet perfect kunnen dat eerste communicanten, vormelingen, verloofden of doopouders gewoon naar dezelfde catechese komen en dezelfde catechese krijgen? En zouden we als kerk-verantwoordelijken niet op de eerste plaats moeten nadenken over het (stilaan en binnen de mogelijkheden) gaan uitbouwen en sturen in de richting van zulk een aanbod, in plaats van hier en daar wat te proberen bijschaven aan de bestaande trajecten?

Dat vraagt een hele perspectiefwissel, inderdaad.